

WILHELM KRACH

(1907–1985)

W dniu 6 lutego 1985 r. zmarł w 78 roku życia Wilhelm Krach, profesor zwyczajny w Instytucie Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk. Pozostawił po sobie wielu oddanych przyjaciół, cenne zbiory paleontologiczne i bogaty dorobek naukowy.

Wilhelm Krach urodził się 23 stycznia 1907 r. w Nisku nad Sanem, tam też rozpoczął naukę, a w 1925 r. zdał maturę. Z Niska wyjechał do Poznania, by w tamtejszym Uniwersytecie studiować biologię. Studia ukończył w 1929 r. uzyskując absolutorium na podstawie pracy zoologicznej na temat chrząszczy wodnych jeziora Kierskiego i wód przyległych. Trzy lata później uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy pt. „Niektóre małże i ślimaki kredy z Kazimierza nad Wisłą”, którą przygotował pod kierunkiem profesora W. Friedberga. Od niego też przejął jego zamiłowania, zajął się badaniem stratygrafii utworów miocenkich i ich skamieniałości, głównie zaś mięczaków. Tym zagadnieniom poświęcił całe życie.

W 1939 roku W. Krach wziął udział w kampanii wrześniowej. Lata okupacji spędził, początkowo pracując dorywczo, w Baranowie nad Sanem.

Zagrożony wywozem do Niemiec podjął następnie pracę w Warszawie, w niemieckiej placówce geologicznej, gdzie prowadził badania miocenu okolic Miechowa. W ostatnim roku wojny (1944–1945) pracował jako nauczyciel szkoły średniej w Baranowie Sandomierskim. W lecie 1945 wrócił do Krakowa i podjął ponownie pracę w Zakładzie Paleontologii UJ, kierowanym wówczas przez prof. Franciszka Biedę. Początkowo zajmował stanowisko adiunkta, a od 1952 roku – docenta. W 1954 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym w Akademii Górniczo-Hutniczej, do tej bowiem uczelni przeniesiony został uniwersytecki Zakład Paleontologii. Począwszy od 1954 roku prof. W. Krach podjął równoległe pracę w Polskiej Akademii Nauk. W roku 1965 uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. W Polskiej Akademii Nauk W. Krach pracował aż do emerytury, na którą przeszedł w r. 1977. Za swoje zasługi na polu dydaktyki i nauki, a także za pracę społeczną W. Krach został odznaczony orderem Polonia Restituta (1944 r.), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1972 r.) oraz złotą odznaką „Za pracę społeczną dla miasta Krakowa” (1971 r.).

W swej pracy naukowo-badawczej profesor W. Krach, prócz kilku niewielkich opracowań zoologicznych wykonanych jeszcze w Poznaniu, przez cały okres aktywności zawodowej zajmował się zagadnieniami paleontologii i stratygrafii. Ogłosił w tym zakresie ponad 60 prac, komunikatów i opracowań popularyzacyjnych. Publikacje te zestawione zostały w Retrospektywnej Bibliografii Geologicznej Polski 1900–1950 oraz w bieżących tomach rocznych Bibliografii Geologicznej. Tu omówimy jedynie główne kierunki Jego prac.

Przed wybuchem wojny W. Krach pogłębiał pod kierunkiem profesora W. Friedberga znajomość malakofauny mezozoiku i trzeciorzędu. Prócz opracowań mięczaków okolic Kazimierza (1931) i przegrzebków jury brunatnej okolic Krakowa (1934), zajmował się fauną i stratygrafią osadów mioceńskich. Do 1939 r. ogłosił 11 artykułów i komunikatów, głównie w *Roczniku Polskiego Towarzystwa Geologicznego*.

W okresie okupacji prowadził badania miocenu okolic Miechowa, których wyniki ogłosił w 1947 r. w *Biuletynie PIG*. Po powrocie do Krakowa w 1945 r. przez 40 lat konsekwentnie rozwijał tematykę swych badań przedwojennych. Rezultaty prac prowadzonych na Wołyniu przed 1939 r. opublikował w monografii poświęconej ślimakom sarmatu tego regionu (1952). Nawiązaniem do opracowania przegrzebków jurajskich była praca o przegrzebkach mioceńskich Górnego Śląska (1957). Rozszerzenie badań na obszary Lubelszczyzny i Polski południowej przyniosło opracowania fauny miocenu okolic Zaklikowa i Modliborzyc (1962) i okolic Grzybowa (1965). Kolekcje mięczaków paleocenu z iłów babickich opracował w obszernej monografii, której tom I (*Gastropoda*) ukazał się w 1963 r., a tom II (*Pelecypoda*) w 1968 r.

W ostatnim wreszcie okresie życia powrócił W. Krach do tematyki swych pierwszych prac. W 1981 r. ogłosił opracowanie „Fauna i stratygrafia paleocenu środkowej Wisły”, w którym opisał faunę mięczaków z okolic

Puław i Kazimierza, z utworów zaliczanych uprzednio do najwyższej kredy. W tymże roku ukazały się również: „Badeńskie utwory rafowe na Roztoczu lubelskim” oraz „Ślimaki skrzydłonogi (*Pteropoda*) w miocenie Polski i ich znaczenie stratygraficzne”. W pierwszej z tych prac przedstawiono opisy ponad stu gatunków ślimaków i około sześćdziesięciu gatunków małży oraz omówiono genezę tzw. wapieni haliotisowych. Druga stanowi pierwsze znaczniejsze opracowanie pteropodów miocenu zapadliska przedkarpacciego.

Oprócz prac z zakresu paleontologii i stratygrafii, W. Krach wydał liczne artykuły popularyzatorskie i komunikaty o prowadzonych badaniach. Brał On także udział w pracach redakcyjnych. Wynikiem głównie Jego starań było drugie wydanie monumentalnej monografii W. Friedberga „Mięczaki miocenne ziem polskich i krajów przyległych” cz. I „Ślimaki” (1951–1954). Brał także żywy udział w pracach nad wydawnictwem zbiorowym „Budowa geologiczna Polski”.

Pracę dydaktyczną prowadził W. Krach przez około 30 lat, najpierw na Uniwersytecie Jagiellońskim, a następnie na Akademii Górniczo-Hutniczej, której pracownikiem był do roku 1962. Później działalność dydaktyczną kontynuował prowadząc przewody doktorskie.

W. Krach zasłużył się również znacznie na polu działalności organizacyjnej. Po II wojnie światowej wraz z E. Panowem przyczynił się do uporządkowania zbiorów działu geologicznego Muzeum Fizjograficznego PAU. W latach 1957–1965 kierował Pracownią Geologiczno-Stratygraficzną PAN w Krakowie. W tym okresie nie tylko została utrwalona wysoka ranga naukowa Pracowni, ale placówka ta uzyskała własny budynek na pomieszczenie zbiorów muzealnych i pracowni naukowych. Prace budowlane przebiegały właśnie w okresie sprawowania przez W. Kracha funkcji kierownika Pracowni, przysparzając Mu wiele pracy i niejednego kłopotu. W. Krach brał również żywy udział w pracach Komisji Geologicznej PAN, działał też (jako członek komisji rewizyjnej) w pracach Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Przez wiele lat kierował pracami polskiej grupy roboczej RCMNS Parathetys.

Będąc już na emeryturze W. Krach pracował w swoim zakładzie jak dawniej, prawie do ostatnich dni swego życia, dowodząc tym trwałości i siły swoich zamiłowań naukowych. Pozostawił po sobie pamięć dobrego nauczyciela, rzetelnego naukowca i życzliwego człowieka.

Redakcja

WILHELM KRACH
(1907–1985)

Professor Wilhelm Krach died, at the age of 78, on the 6th February 1985. During more than fifty years of his adult life, he was concerned with geology (stratigraphic palaeontology), teaching and curating of palaeontological collections.

Professor W. Krach was born at Nisko near Rzeszów. He graduated in Poznań, in 1929, and obtained his Ph.D. degree in 1932 from the Jagellonian University in Kraków. His early steps in palaeontology were guided by professor W. Friedberg, and this had determined his life-long interest in Tertiary molluscs. He was an author of more than sixty papers (see *Retrospektywna Bibliografia Polski 1900–1950*, and *Bibliografia Geologiczna*, current volumes), most of them dealing with palaeontology and stratigraphy.

For more than thirty years, W. Krach was also an academic teacher, first at the Jagellonian University, later at the Academy of Mining and Metallurgy in Kraków, where he was employed until 1962. Later, W. Krach worked in the Institute of Geological Sciences of the Polish Academy of Sciences, where he became a full professor.

As an organiser, W. Krach deserves the credit especially for curating the geological collections of PAU (just after the II World War) and for his activities in the working group of RCMNS Parathetycs.